

Hastane İç Mekânlarında Renk Kullanımı Üzerine Bir Araştırma: Trabzon Örneği

Arş. Gör. Ayşe ŞAHİNER TUFAN*, Doç. Dr. Muteber ERBAY**

Özet

Sağlıklı olma kavramı hem fiziksel, hem ruhsal hem de sosyal anlamda iyi olma halidir. Günümüz hastane iç mekânlarında, temel işlevsel değerlerin yanı sıra estetik değerlerin de ön planda tutulduğu tasarımlar göze çarpmaktadır. İnsanın ruhsal olarak iyi hissetmesine katkı sağlayacak durumlardan biri estetik değerlerdir. Tasarımda estetik değer yaratmada kullanılan en etkili tasarım öğelerinden biri ise renktir. Renk mekâna estetik olarak katkı sağlamasının yanında psikolojik olarak da kullanıcıyı olumlu ya da olumsuz olarak etkilemektedir. Sağlık hizmeti almak isteyen birinin ruh halini sadece renk kullanarak düzeltmek mümkün değildir. Ancak renk algısının iyi olma durumuna etkisi, yapılan çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur.

Ülkemizde sağlık sektöründeki özelleştirme ile birçok hastanenin iç mekân tasarımında rengin estetik olarak tasarıma katkısı yanında işlevsel ve psikolojik katkıları da dikkate alınmaya başlanmıştır. Ancak mevcut veya yeni yapılmakta olan birçok sağlık yapısında renk, öncelikli bir tasarım elemanı olarak dikkate alınmamaktadır.

Bu çalışma; Trabzon özelinde, devlet hastaneleri ile özel hastanelerin iç mekânlarında renk kullanımını ele alarak rengin işlevsel, estetik ve psikolojik açıdan düşünülmesi gereken bir tasarım öğesi olduğuna dikkat çekmeyi amaçlamaktadır. Sağlık yapılarında rengin etkilerinin tartışılması iyileşmeye katkı sağlama potansiyeli olması bakımından önemlidir. Yapılan çalışmaların kısıtlı olması nedeniyle de çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmada yerinde tespit çalışması yapılmış, ele alınan hastanelerin giriş holleri, poliklinikleri, polikliniklere ait doktor odaları ile bilgilendirme ve uyarı levhaları rengin estetik, psikolojik ve işlevsel etkileri bağlamında değerlendirilmiştir. Sonuç değerlendirmesinde ise özel hastanelerde renk kullanımının devlet hastanelerine göre tasarıma dâhil edilerek bir tasarım elemanı olarak kullanıldığı ancak bu hastanelerde de renk tercihlerinin yüzeylerden ziyade mobilyalarda yapıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Yapıları, Renk, Renk Tasarımı, Mekân Algısı, İç Mekânda Renk.

*Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık A.B.D., Trabzon, Türkiye.
E-mail: aysesahiner@ktu.edu.tr ORCID: 0000-0003-4260-3013

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İç Mim. Bölümü, Trabzon, Türkiye.
E-mail: merbay@ktu.edu.tr ORCID: 0000-0002-8649-4069

Başvuru – Submission: 29/06/2022

Kabul – Acceptance: 18/08/2022

DOI: <https://doi.org/10.32955/neujna202262560>

A Research on Color Use in Hospital Interior Places: Trabzon Sample

Abstract

The concept of being healthy is a state of being both physically, mentally and socially well. In today's hospital interiors, designs that prioritize aesthetic values as well as basic functional values stand out. One of the situations that will contribute to a person's mental well-being is aesthetic values. One of the most effective design elements used in creating aesthetic value in design is color. Color not only contributes to the space aesthetically, but also psychologically affects the user positively or negatively. It is not possible to improve the mood of a person who wants to receive health care by using color alone. However, many studies show that color has important effects on human psychology.

With the privatization in the health sector in our country, the functional and psychological contributions of color as well as the aesthetic contribution of color to the interior design of many hospitals have begun to be taken into consideration. However, color is not considered as a primary design element in many existing or newly constructed healthcare buildings.

This work; In Trabzon, it aims to draw attention to the use of color in the interiors of public and private hospitals, and draw attention to the fact that color is a design element that should be considered in terms of functionality, aesthetics and psychology. Discussing the effects of color in health structures is important in terms of its potential to contribute to healing. Discussing the effects of color in health structures is important in terms of its potential to contribute to healing. In the study, on-site detection work was carried out, and the entrance halls, outpatient clinics, doctor's rooms of the outpatient clinics, and information and warning signs were evaluated in the context of the aesthetic, psychological and functional effects of color. In the result evaluation, it was determined that the use of color in private hospitals was used as a design element by including it in the design compared to public hospitals, but in these hospitals, color preferences were made on furniture rather than surfaces.

Keywords: Health Structures, Color, Color Design, Perception of Space, Color in the Interior Space.

1. Giriş

Renk çeşitli cisimlerden yansıyarak gelen ışınların görsel algı sonucu kişide oluşturduğu duyumdur (Çellek ve Sağocak, 2014: s. 167). Bu özelliği ile renkler sanat ve tasarımın vazgeçilmez anlatım dilidir (Civcir, 2015: s. 308). Mimaride ise yapı malzemelerinin rengi doğa tarafından üretilmek yerine insan tarafından kontrol edilmeye başlandıktan sonra tasarımda renk adına yeni bir adım atılmıştır (Rasmussen, 1994). Renk tasarımı üzerine yapılan çalışmaların çok azı bilimsel araştırmalara, çoğu ise gözlemsel çalışmalara dayanmaktadır. Rengin yapılı çevrede kullanımının insanın duygu durumu üzerindeki etkisini ortaya koyan deneysel çalışmalar da bulunmaktadır (Smith, 2008).

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Örneğin bir oturma odasındaki renklerin hangi duyguları çağrıştırdığı ya da verilen duygusal tepkilerde cinsiyetin etkisinin olup olmadığını tespit etmeye çalışan deneysel çalışmalar bulunmaktadır (Güneş ve Olguntürk, 2020). Farklı işlevler içeren mekânlarda renklerin sunduğu estetik ve ruhsal etkiler duygu durumunu etkilediği gibi çevreyi algılayış biçimini, mekân kullanımını ve çalışma verimini etkilemektedir (Ćurčić vd., 2019). Aynı zamanda doğru kullanıldığında stres seviyesini azaltarak sosyal destek de sağlayabilir (Kocaoğlu vd., 2020).

Renk; biçim, mekân ve ışıkla mimarının bileşenlerini oluşturur ve tasarımı doğrudan etkiler. Renkle bir form vurgulanıp öne çıkarılabilir, kaos ve karmaşa yaratılabilir, benzerlik ve zıtlık etkisi vurgulanabilir ya da yok edilebilir, parçalar gizlenebilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde biçim rengin bedeni, renk de biçimin tinsel değeridir (Civcir, 2015; Güller, 2007; Çellek ve Sağocak, 2014).

Renk insan üzerinde fizyolojik ve psikolojik etkilere sahiptir. Bu etkilere göre renkler sıcak renkler ve soğuk renkler olarak ikiye ayrılır (Mahnke,1996). Fizyolojik olarak sıcak renkler kan basıncını artırır, kalp atışını hızlandırır, kas geriliminde artışa sebep olur ve metabolizmayı hızlandırarak sindirimi artırır. Bu yüzden restoranlarda genel olarak kırmızı kullanılır. Soğuk renkler ise tam tersi bir etki yaratarak kan basıncını düşürür, metabolizmayı ve kalp atışını yavaşlatır. Sıcak renkler psikolojik olarak aktiflik, yakınlık hissi, enerji, hareket gibi etkiler yaratırken soğuk renkler uzlaştırıcı, hüzünlü, ağır, sakin, güven verici, yatıştırıcı etkiler yaratır. Rengin anlamı farklı uygarlıklara göre değişkenlik gösterir. Örneğin; batı toplumlarında saflık ve temizliği simgeleyen beyaz renk, Uzak Doğu toplumlarında ölümü ve yası simgelemektedir. Bu nedenle batı toplumlarında gelinlikler beyaz tercih edilirken uzak doğu toplumlarında beyaz tercih edilmemektedir. Bununla birlikte belli renkler sebebi bilinmese de belli şeylerle yakıştırılır. Örneğin; Bir puro paketinin pembe ya da leylak olması beklenemez. Çünkü pembe paket zihinde sabun ya da parfümü çağrıştıran farklı kokular canlandırır (Civcir, 2015; Çellek ve Sağocak, 2014).

Rengin türü, değeri, kroması da vermiş olduğu etkiyi biçimlendirir. Rengin türü rengin çeşidini tarif eden bir kriterdir. Her renk farklı bir renk türüdür. Rengin tür özelliği dalga boyuna göre değişiklik gösterir. Rengin değeri ton olarak da adlandırılır. Rengin açıklığını ve koyuluğunu ortaya çıkaran kriterdir. Renklerin parlaklık ve yoğunluk derecesini gösteren kriter ise rengin kromasıdır. En saf renkler en yüksek kromayı taşır. Renge siyah ve beyaz eklenerek doygunluğu artırılıp azaltılabilir (Pile, 1997; Göler, 2009, Chen, 2013).

Renk kullanıldığı mekânı etkiler. Bir mekânda parlak renklerin yoğun olarak kullanılması heyecan ve neşeli bir etki yaratırken sakin ve pastel tondaki renkler dinlendirici bir etki yaratmaktadır. Kullanılan renge göre nesnelere ya da mekânlar büyük ya da ufak, yakın ya da uzak, soğuk ya da sıcak görülebilir (Çellek ve Sağocak, 2014; Rasmussen, 1994, Pile, 1997).

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Bununla birlikte renklerin kullanıldığı tavan, döşeme, duvar yüzeyi ve bu yüzeylerde ne kadar kullanıldığı da mekânda yaratılacak etki bakımından önemlidir. Poore (1994: s. 17)'a göre; genel olarak renk bir mekân içerisinde beş temel amaç için kullanılmaktadır. Bunlar;

- Mekânın atmosferini ve ambiyansını oluşturmak,
- Dikkati çekmek ya da dağıtmak,
- Mekânların olduklarından daha küçük ya da büyük algılanmasını sağlamak,
- Mekânı tanımlamak ve
- Mekânı bütünleştirmek ya da parçalamaktır.

Rengin duygular, düşünceler, eylemler, performans, fiziksel ve ruhsal sağlık üzerinde çok etkili bir unsur olduğu uzmanlarca kabul edilmektedir. Bu nedenle ofis, eğitim ve sağlık yapılarında rengin insan sağlığı ve performansı üzerindeki olumlu etkileri göz önüne alınarak tasarım yapılmalıdır (Öztuna, 2007: s. 120).

2. Sağlık Yapılarında Renk

Sağlık kavramı insanın varoluşundan itibaren olan bir kavramdır. İnsanlar sağlığını kaybetmesi durumunda endişelenir ve tedavi için yollar arar. Sağlık yapıları ise insanlara tedavi imkânı sağlayan insan sağlığını olumsuz etkileyen faktörleri ortadan kaldıran kurum ve kuruluşlardır (Güller, 2007).

Sağlık yapılarında kullanıcı gereksinmelerine göre tasarım en önemli kriterdir. Bu mekânlarda stres seviyesi oldukça yüksektir ve iyileşmenin sağlanabilmesi için stres düzeyinin minimuma indirilmesi gerekir (Mahnke, 1996). İnsanlar hastalık psikolojisiyle birlikte mekâna tedirgin olarak gelirler. Hasta yakınları sevdiğilerine zarar gelecek korkusuyla hastanelerde onlara eşlik ederler. Stresli bir ortamda çalışan personelin daha huzurlu bir iş ortamına ihtiyacı vardır. Bu yüzden hastane tasarımı yapılırken insanları strese sokmayacak ve rahatlatacak mekânlar tasarlanmasına özen gösterilmelidir.

Rengin tarih öncesi çağlardan beri iyileştirici etkilerinin olduğu bilinmektedir. Arkeologların yaptığı çalışmalar sonucunda, tapınakların özel bir biçimde inşa edildiği, ibadet odalarında güneş ışınlarının yedi renk tayfına ayrılarak renklerin ibadet ve tedavide kullanıldığı bulunmuştur. O yıllarda renk tedavisini uygulayan kişilerin, öncelikle hastanın hangi renk ve renklere ihtiyacı olduğunu teşhis edip; daha sonra hastayı bu rengin aydınlattığı odada yatırarak tedavi ettiği anlaşılmıştır (Aksoy ve Kılıç, 2004: s. 3). Modern tıpta rengin fiziksel hastalıklarda tedavi edici olduğu bilimsel olarak kanıtlanmasa da psikolojik olarak insanları olumlu ve olumsuz etkilediği bilinmektedir (Güller, 2007).

Aydınlatma, yüzey tasarımı, malzeme gibi renk de psikolojik ve fizyolojik olarak rahat ve sakin bir ortam yaratmada önemli kriterlerden biridir. Aynı zamanda renk kullanımı dikkat dağıtıcı etkiler yaratarak insanların hastalığa odaklanmasını engeller ve zihnin rahatlamasına yardımcı olur.

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Sağlık yapılarında renk kullanımında en büyük zorluk, bu tür yapıların karmaşık bir organizasyon gerektiren çok kapsamlı bir içeriğinin olmasıdır.

Sağlık yapılarının farklı bölümleri için renkle ilgili yapılmış araştırmalar bulunmaktadır. Giriş salonlarında ilk izlenim açısından etkili olması ve güven vermesi açısından güçlü ve ayırt edici renklerin kullanılması (Long vd., 2021), bekleme salonlarında soğuk renklerin tercih edilmesi, sıcak renklerin ise kısa süreli beklenen alanlarda kullanılması (Chen, 2013), yer işaretlerinin güçlü renklerle ayırt edildiklerinde kullanıcıların yönlendirilmesine yardımcı olması (Long vd., 2021), beyazın hijyenle bağdaştırılması (Köseoğlu ve Çelikkayalar, 2016), hasta odalarında düşük kontrastlar ile açık ve orta doygunluktaki renklerle bir armoni oluşturulmaya çalışılması ve rengin en doygun ve parlak halinin kullanılmaması (Tuncay, 2006) gibi deneysel çalışmalar bunlardan birkaç tanesidir. Ayrıca yine hastanelerin giriş, koridorlar, geçiş alanları, bekleme salonları yatan hasta odaları, poliklinikler, doktor odaları, emzirme odaları, yönlendirme ve levhaları için yapılmış çalışmalar (EshaG ve BSabadi vd., 2017; Liu vd., 2014; Mahnke, 1996; Zraati, 2013; Pile, 1997; Kalantari vd., 2021; Al-Sharaa vd., 2022; López-Tarruella vd., 2019; Kocaoğlu vd., 2020) da bulunmaktadır. Bu çalışmaların çoğu tasarım disiplini ile değil sosyal bilimlerle ilişkili çalışmalardır. Sağlık çevrelerinde renk ve ışık tasarımında Mahnke'nin ortaya koyduğu genel ilkelere göre; mimari yerleşim olarak bina oturaklı, duyarlı aynı zamanda da çekici olmalıdır. İç mekânda ise renk tasarımının psikolojik ve estetik rolü olmalıdır. Bu nedenle hastaların fizyolojik ve psikolojik sağlığını koruyarak iyileştirici ortamı arttırmalı; görsel tıbbi teşhis doğruluğunda, cerrahi performansta, tedavide ve rehabilitasyonda yardımcı olmalıdır. Ayrıca ışığı ve görsel ergonomiyi arttırmalı, yönlendirmeyi desteklemeli, bilgi sağlamalı, özel mekânları tanımlamalı ve çalışma koşullarını görsel anlamda geliştirmelidir.

Fonksiyon, psikolojik takviye, biyolojik kaygılar, görsel hoşluk, renklerin ifadelendirilmesi dikkate alınarak uygun ışıklandırma seçilmelidir (Mahnke, 1996: s. 148).

Bu bağlamda çeşitli sağlık yapılarını ele almamız gerekirse Florida Hospital incelendiğinde zeminde kullanılan renkler ve grafiklerle bölgeler oluşturularak odalar belirlenmiştir (Şekil 1a). Massachusetts General Hospital incelendiğinde ise yüzeyler daha nötr renklerde tutularak renkli donatılar tercih edilmiştir (Şekil 1b). Bahçelievler Memorial Hastanesinde koridorda renkle oluşturulan bölgelemeler görülürken hasta odasında sıcak ve soğuk renklerin dengeli bir şekilde bir arada kullanılması görülmektedir (Şekil 2). Bu mekânlarda rengin tasarımın bir parçası olarak kullanıldığı estetik bir kullanımın yanı sıra bir işlev de yüklendiği görülmektedir.

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

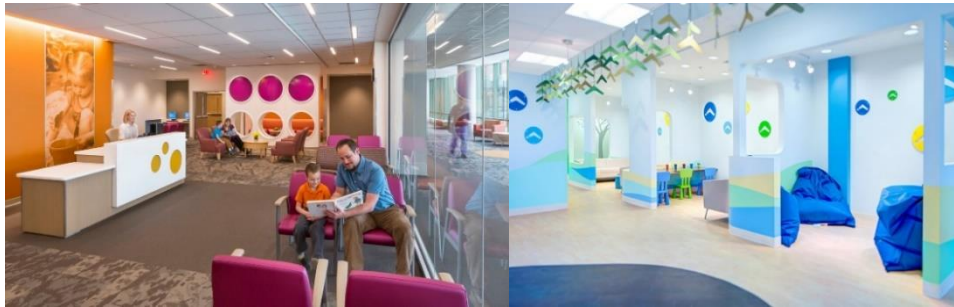
Şekil 1. a) Florida Hospital, Orlando (URL-1,2022) b) Massachusetts General Hospital, ABD (URL-2, 2022)

Şekil 2. Bahçelievler Memorial Hastanesi (URL-8, 2022)

Bunun yanı sıra çocuk hastanelerinde renk, çok geniş bir yelpazede kullanılabilmekte ve yine tasarımın bir parçası olmaktadır. Bu mekânlarda rengin, ortama girince dikkati dağıtmak ve insanın özellikle çocukların psikolojik olarak rahatlamasına katkı sağlamak amacıyla geniş bir yelpazede tercih edildiği düşünülmektedir. Bu duruma örnek olarak Akron Children's Hospital, Toronto Sick Kids Children Hospital, Shriners Hospital for Children ve Arizona's Phoenix Children's Hospital verilebilir (Şekil 3,4,5,6). Bu örneklerde pembe, sarı, yeşil, mavi gibi renklerin daha canlı ve kroması yüksek tonları farklı formlar üzerinde kullanılmıştır.

Ayrıca tavan, duvar, döşeme düzlemlerinde yönlendirme, dikkat çekme ve dağıtma, kaygıyı azaltma gibi amaçlara hizmet etmek için renkli yüzeyler tasarlanmıştır. Böylece odak başka yere çekilmek istenmiştir.

Şekil 3. Akron Children's Hospital (URL-3, 2022) Şekil 4. Toronto Sick Kids Children Hospital (URL-4, 2022)

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Hastanelerde yanlış ya da doygunluk seviyesi fazla olan renk kullanımı insanlar üzerinde kötü etkiler bırakır. Örneğin; hastanede kullanılan kırmızı renk kanı çağırıştırır, kalp ritmini artırır ve heyecan uyandırır. Ancak hastanelerde bunun tam tersi bir ortam amaçlanmıştır. Hastaneler hem güvenli hem de davetkâr olmalıdır. Renklerin psikolojik etkileri göz önüne alınarak, sağlık görevlilerinin kıyafetleri bile güven hissini artırmak ve heyecan seviyesini en aza indirmek için yeşil ve mavi tonlarından seçilmektedir (Chen, 2013; Tuncay, 2006; Ulaş, 1992). Görüldüğü gibi, tasarımın önemli kriterlerinden biri olan renk, sağlık yapıları iç mekân tasarımında da önemlidir. Bu amaçla Trabzon özelinde yapılan bu çalışma ile rengin işlevsel, estetik ve psikolojik açıdan düşünülmesi gereken bir tasarım ögesi olduğuna dikkat çekmek amaçlanmaktadır.

3. Çalışma Alanı ve Yöntemi

Trabzon özelinde yürütülen bu çalışma ile ilgili hastane yönetimlerinden gerekli özel izinler alınmıştır. İl bütününde tüm hastaneler hedeflense de bir hastaneden izin alınmadığı için değerlendirmeye alınamamıştır. Çalışmaya dâhil edilen hastaneler gerçek ve tüzel isimleri yerine hizmete girdiği yıl sıralamasına göre numaralandırılarak kullanılmıştır. 4 devlet ve 2 özel hastanede renk kullanımı irdelenmiştir. 1, 2, 3, 5 numaralı hastaneler devlet hastanesi, 4 ve 6 numaralı hastaneler özel hastanelerdir. Analizler önce her hastane için ayrı ayrı daha sonra da karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Yerinde tespit çalışması yapılarak mekânlar fotoğraflanıp görsel kimlik kartları oluşturulmuştur.

Sağlık yapıları ortak alan, tıbbi alan, özel alan ve geçiş alanı olarak ayrılabilir (Long vd., 2021). Bu nedenle bu çalışmada da ortak alanlar; giriş ve bekleme alanları, tıbbi alan; poliklinikler, doktor odaları, geçiş alanları; koridorlar ve yönlendirme levhaları özel alanlar da; yatan hasta odaları olarak ele alınmıştır. Ancak yatan hasta odalarının görüntülenmesi için izin alınmadığından bu çalışmada değerlendirme dışında tutulmuştur. Yine diğer servis alanları da (acil servis, görüntüleme odaları, ameliyathane, vb.) güvenlik nedeni ile çalışmaya dâhil edilememiştir. Böylece hastane içerisinde hastaların en çok dolaşım ve eylem alanına sahip giriş alanı, poliklinikler ve yönlendirme/bilgilendirme levhaları olmak üzere 3 temel eylem alanı belirlenmiştir

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Her alan fotoğraflanırken şu hususlara dikkat edilmiştir.

- Giriş holünde; giriş alanından genel bir görünüş, karşılama bankosu ve varsa bekleme salonu,
- Poliklinik alanlarından bir tanesi çocuk polikliniği olmak üzere 3 poliklinik; karşılama bankosu, hastalar için bekleme salonu ve doktor odası,
- Levha olarak ise yönlendirme ve bilgilendirme amaçlı hastane içinde yer alan levhalar fotoğraflanarak rengin tasarım içindeki yeri gözlemlenmiştir.

Çalışmada renk analizi yapmak için fotoğraflanan görseller, her bir hastane için tablolar halinde sunulmuştur (Tablo 1 - 6).

Görsel tablolar oluşturulduktan sonra öncelikle her bir mekân tavan, döşeme, duvar ve donatı renkleri, yönlendirme levhaları ise kullanıldığı yer, zemin ve yazı renkleri açısından renk tespitleri yapılarak analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Tablo 1. 1 numaralı hastaneye ait görseller

ÖRNEK NO: 1 Hizmete Giriş Yılı: 1937 (Devlet)				
GİRİŞ HOLD	Genel Görünüş	Banko	Bekleme Salonu	
				
POLİKLİNİK-1	Banko	Bekleme Salonu	Doktor Odası	
				
POLİKLİNİK-2	Banko	Bekleme Salonu	Doktor Odası	
				
POLİKLİNİK-3	Banko	Bekleme Salonu	Doktor Odası	
				
LEVHALAR	Genel Bilgilendirme	Kat Bilgilendirme	Uyarı	
				

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Tablo 2. 2 numaralı ait görseller

ÖRNEK NO: 2 Hizmete Giriş Yılı: 1958 (Devlet)				
GİRİŞ HOLÜ	Genel Görünüş	Banko	Bekleme Salonu	
				
POLİKLİNİK-1	Banko	Bekleme Salonu	Doktor Odası	
				
POLİKLİNİK-2	Banko	Bekleme Salonu	Doktor Odası	
				
POLİKLİNİK-3	Banko	Bekleme Salonu	Doktor Odası	
				
LEVHALAR	Genel Bilgilendirme	Kat Bilgilendirme	Dyari	
		Kat bilgilendirmesi genel bilgilendirmeyle aynı olup bulunan kat farklı bir renkle belirtilmiştir.		

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Tablo 3. 3 numaralı hastaneye ait görseller

ÖRNEK NO: 3 Hizmete Giriş Yılı: 1998 (Devlet)				
GİRİŞ HOLD	Genel Görünüş	Banko	Bekleme Salonu	
				
POLİKLİNİK-1	Banko	Bekleme Salonu	Doktor Odası	
				
POLİKLİNİK-2	Banko	Bekleme Salonu	Doktor Odası	
				
POLİKLİNİK-3	Banko	Bekleme Salonu	Doktor Odası	
				
LEVHALAR	Genel Bilgilendirme	Kat Bilgilendirme	Dıyarı	
				

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Tablo 4. 4 numaralı hastaneye ait görseller

ÖRNEK NO: 4 Hizmete Giriş Yılı: 2007 (Özel)			
GİRİŞ HOLD	Genel Görünüş	Banko	Bekleme Salonu
	Genel görünüş bankodan ibarettir.		Bekleme salonu bulunmamaktadır.
POLİKLİNİK-1	Banko	Bekleme Salonu	Doktor Odası
			
POLİKLİNİK-2	Banko	Bekleme Salonu	Doktor Odası
			
POLİKLİNİK-3	Banko	Bekleme Salonu	Doktor Odası
			
LEVHALAR	Genel Bilgilendirme	Kat Bilgilendirme	Uyarı
			

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Tablo 5. 5 numaralı hastaneye ait görseller

ÖRNEK NO: 5 Hizmete Giriş Yılı: 2009 (Devlet)				
GİRİŞ HÖLÜ	Genel Görünüş	Banko	Bekleme Salonu	
				
POLİKLİNİK-1	Banko	Bekleme Salonu	Doktor Odası	
				
POLİKLİNİK-2	Banko	Bekleme Salonu	Doktor Odası	
				
POLİKLİNİK-3	Banko	Bekleme Salonu	Doktor Odası	
				
LEVHALAR	Genel Bilgilendirme	Kat Bilgilendirme	Uyarı	
				

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Tablo 6. 8 numaralı hastaneye ait görseller

ÖRNEK NO: 6 Hizmete Giriş Yılı: 2010 (Özel)				
GİRİŞ HOLLÜ	Genel Görünüş	Banko	Bekleme Salonu	
				
POLİKLİNİK-1	Banko	Bekleme Salonu	Doktor Odası	
				
POLİKLİNİK-2	Banko	Bekleme Salonu	Doktor Odası	
				
POLİKLİNİK-3	Banko	Bekleme Salonu	Doktor Odası	
				
LEVHALAR	Genel Bilgilendirme	Kat Bilgilendirme	Uyarı	
				

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

4. Analiz

Çalışmanın analiz bölümünde Trabzon’da bulunan hastanelerden dördü devlet, ikisi özel hastane olmak üzere altı hastanede renk kullanımı mekân içinde yer alan mekân bileşenleri yani yüzeyler ve mobilya tarzı donatılar üzerinden analiz edilmiştir. Tablonun daha anlaşılabilir olması için mekânlar ile yönlendirme levhaları ayrı ayrı ele alınmıştır.

Hastanelerdeki mekân içinde bulunan yüzey ve donatılardaki renk kullanımlarını gösteren tabloda mekânlara ait kullanılan kısaltmalar şunlardır:

- G ve BS: Giriş ve bekleme salonları
- P1 (Ç): Çocuk polikliniği
- P2, P3: Poliklinikler
- DO1(Ç): Çocuk polikliniği doktor odası
- DO2, DO3: Doktor odaları

Her bir hastanede ele alınan bu birimlerde mekân bileşenleri olarak tavan, duvar, döşeme yüzeylerinde kullanılan renkler ile mekân içinde kullanılan donatılarda - ki bunlar banko, masa, koltuk ya da sandalye türü mobilyalardır- kullanılan renkler tespit edilmeye çalışılmıştır. Özellikle donatılarda malzemenin rengi renkle ifade edilemediği durumlarda açık ya da koyu ifadeleri ile malzemenin kendisi belirtilmiştir. Aynı şekilde renklerin kullanımında da belirgin bir renk tonu farklılığı var ise bu durum tabloda açık/koyu olarak ifade edilmiştir. Ana ve ara renklerin dışında iç mekânda sıklıkla kullanılan ve beyazın tonlarından olan bej ve krem renkleri de ayrıca belirtilmiştir.

İncelenen hastanelerde duvar, döşeme ve tavan düzlemi ile donatılarda kullanılan renkler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Hastane yüzey ve donatılarındaki renk uygulamaları

		RENK UYGULAMALARI				
		Tavan	Duvar	Döşeme	Donatı 1	Donatı 2
Hastane-1	G ve BS	Beyaz	Mavi	Bej	Açık Ahşap	Turuncu/Bordo
	P1(Ç)	Beyaz	Mavi/Yeşil	Bej	Açık Ahşap	Turuncu/Bordo
	DO1(Ç)	Beyaz	Mavi/Yeşil	Bej	Koyu Ahşap	Yeşil
	P2	Beyaz	Mavi	Bej	Koyu Ahşap	Bordo
	DO2	Beyaz	Beyaz	Beyaz	Koyu Ahşap	Mavi/Bordo/Siyah
	P3	Beyaz	Mavi	Bej	Koyu Ahşap	Yeşil
	DO3	Beyaz	Beyaz	Bej	Koyu Ahşap	Açık Ahşap/Kırmızı
Hastane-2	G ve BS	Beyaz	Krem	Mavi	Açık Ahşap	Mavi/Turuncu
	P1	Beyaz	Krem	Mavi	Açık Ahşap	Mavi/Turuncu
	D.O.1	Beyaz	Krem	Beyaz	Açık Ahşap	Açık Ahşap/Mavi
	P2	Beyaz	Krem	Mavi	Açık Ahşap	Turuncu
	DO2	Beyaz	Krem	Beyaz	Açık Ahşap	Mavi/ Turuncu
	P3	Beyaz	Krem	Mavi	Mavi	Turuncu
	DO3	Beyaz	Krem	Beyaz	Mavi	Açık Ahşap/Mavi/ Turuncu
Hastan	G ve BS	Beyaz	Turuncu	Gri	Turuncu	Mavi
	P1	Beyaz	Sarı/Turuncu	Gri	Koyu Ahşap	Mavi/Mor
	D.O.1	Beyaz	Beyaz	Gri	Koyu Ahşap	Yeşil
	P2	Beyaz	Sarı	Gri	Koyu Ahşap	Mavi

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

	DO2	Beyaz	Mavi	Gri	Açık Ahşap	Mavi/Yeşil/Açık Ahşap
	P3	Beyaz	Sarı	Gri	Mavi	Bordo
	DO3	Beyaz	Beyaz	Gri	Açık Ahşap	Açık Ahşap/ Krem
Hastane-4	G ve BS	Beyaz	Beyaz	Gri	Beyaz/Koyu Ahşap	-
	P1(Ç)	Beyaz	Beyaz	Gri/Siyah	Beyaz/Koyu	Mor/ Yeşil
	DO1(Ç)	Beyaz	Mavi / Yeşil	Yeşil	Koyu Ahşap	Siyah / Gri
	P2	Beyaz	Sarı	Gri/Siyah	Beyaz	Yeşil
	DO2	Beyaz	Sarı	Gri	Koyu Ahşap	Siyah/Gri
	P3	Beyaz	Sarı	Gri/Siyah	Krem/Gri	Kırmızı
Hastane-5	DO3	Beyaz	Sarı	Gri	Koyu Ahşap	Koyu Ahşap/Siyah
	G ve BS	Beyaz	Beyaz/Koyu	Beyaz/Gri	Beyaz	Mor
	P1(Ç)	Beyaz	Yeşil	Gri	Beyaz	Mor/Sarı/Pembe/Mavi
	DO1(Ç)	Beyaz	Pembe	Gri	Koyu Ahşap	Koyu Ahşap/Siyah
	P2	Beyaz	Bej	Gri	Koyu/Açık Ahşap	Mor/Kahverengi
	DO2	Beyaz	Beyaz	Gri	Beyaz	Yeşil/Beyaz
	P3	Beyaz	Beyaz	Gri	Beyaz	Mor
Hastane-6	DO3	Beyaz	Yeşil	Gri	Beyaz	Yeşil/Beyaz
	G ve BS	Beyaz	Mavi/Siyah/ Koyu Ahşap	Beyaz	Koyu Ahşap	Siyah/Bordo
	P1(Ç)	Beyaz	Beyaz	Beyaz	Koyu Ahşap	Bordo
	DO1(Ç)	Beyaz	Beyaz	Beyaz	Koyu Ahşap	Krem/Koyu Ahşap
	P2	Beyaz	Beyaz	Beyaz	Koyu Ahşap	Bordo
	DO2	Beyaz	Beyaz	Beyaz	Koyu Ahşap	Krem/Koyu Ahşap/Siyah
	P3	Beyaz	Beyaz	Beyaz	Koyu Ahşap	Bordo
DO3	Beyaz	Beyaz	Beyaz	Koyu Ahşap	Krem/Koyu Ahşap	

İkinci analiz ise bilgilendirme ve yönlendirme levhalarının analizidir. Öncelikle kullanılan levhanın bilgilendirme mi yoksa uyarı mı olduğu belirtilmiştir. Bilgilendirme levhaları kat bilgilendirmesi, yönlendirme, mekân isimleri gibi levhalardır. Uyarı ise kaçış noktaları, ikaz, tehlike gibi durumları bildiren levhalardır. Bu levhalarda kullanılan renkler iki noktadan ele alınmıştır. Bunlardan birincisi levhada kullanılan zemin rengi, ikincisi ise üzerinde bulunan yazının rengidir. İncelenen hastanelerde bilgilendirme ve uyarı levhalarında kullanılan renklere ait analiz Tablo 8' de verilmiştir.

Tablo 8. Hastanelerde kullanılan levha renkleri

	Levhalar		
	Kullanıldığı Yer	Zemin	Yazı
Hastane-1	Bilgilendirme	Gri	Mavi
	Uyarı	Sarı/Beyaz	Siyah/Mavi
Hastane-2	Bilgilendirme	Beyaz/Sarı	Siyah
	Uyarı	Yeşil/Kırmızı	Beyaz
Hastane-3	Bilgilendirme	Bordo	Beyaz
	Uyarı	Yeşil/Kırmızı	Beyaz
Hastane-4	Bilgilendirme	Siyah	Beyaz
	Uyarı	Beyaz	Kırmızı
Hastane-5	Bilgilendirme	Sarı/Gri	Siyah
	Uyarı	Yeşil	Beyaz
Hastane-6	Bilgilendirme	Gri	Turuncu
	Uyarı	Yeşil/Siyah	Beyaz

5. Sonuçlar, Değerlendirme ve Öneriler

Hastane iç mekânlarında renk kullanımının araştırıldığı bu çalışmada öncelikle yapılan analizler değerlendirilmiş, daha sonra sonuçlar tartışmaya açılmıştır. Yapılan analizler doğrultusunda iki türlü değerlendirme yapılmıştır. İlki hastaneler özelinde yapılan değerlendirme, ikincisi ise mekânlar ve uyarı-bilgilendirme levhaları özelinde yapılan değerlendirmelerdir. Hastaneler özelinde değerlendirildiğinde;

•1 numaralı hastane incelendiğinde; geniş ve açık bir giriş holü algısı bulunmaktadır. Duvar yüzeylerinin tek ton ve açık bir renk olması dikkat çekmektedir. Bekleme salonundaki donatılarda sıcak ve soğuk renkler bir arada kullanılmıştır. Karşılama bankosunda açık ve sıcak tonlar bir arada kullanılmıştır. Polikliniklerde duvar yüzeylerinde kullanılan renk giriş holüyle aynıdır. Sadece çocuk polikliniğinde yine açık bir ton seçilerek başka bir renk tercih edilmiştir. Ayrıca bu poliklinikte yüzeylerde renkli hayvan figürü çıkartmalarının olması dikkat çekmektedir. Bekleme donatıları her salonda aynıdır. 2 poliklinikte bu donatılarda koyu renk kullanılırken diğer poliklinikte açık renk kullanılmıştır. Farklılaşması gereken polikliniğin çocuk polikliniği olması beklenirken buna dikkat edilmediği ve rastlantısal bir renk kullanımının olduğu görülmektedir. Doktor odalarının yüzeylerinde farklı bir renk kullanımı söz konusu değildir. Bu mekânlarda kullanılan donatılar birbirinden farklıdır. Sıcak ve soğuk renklerin rastlantısal olarak bir arada kullanımı söz konusudur. Dolayısıyla bir renk organizasyonundan ya da renk ögesinin tasarım niteliğinden bahsetmek mümkün değildir. Bilgilendirme levhalarında gri zemin üzerine mavi tercih edilirken, uyarı levhalarında sarı ya da beyaz zemin üzerine siyah ya da mavi tercih edilmiştir.

•2 numaralı hastane incelendiğinde; hem giriş holünde hem de polikliniklerde yüzeylerde açık nötr renklerin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca yüzeylerde yer yer koyu renk ahşap paneller bulunmaktadır. Zeminde ise görme engelliler için danışma bankoları ve bekleme alanları için yön bulmayı sağlayan kroması yüksek sarı hissedilebilir yüzeyler bulunmaktadır.

Bankolarda açık renk ahşap kullanımı söz konusuysen bir poliklinikte kroması yüksek mavi kullanımı dikkat çekmektedir. Donatılarda sıcak ve soğuk renklerin bir arada kullanımı söz konusudur. Doktor odalarında yüzeyler açık ve nötr renk tonlarındayken bu mekânlarda kullanılan donatılarda kroması yüksek mavi kullanımı dikkat çekmektedir. Kullanılan bankolar ise açık renk ahşaptır. Hem polikliniklerde hem de doktor odalarında duvar yüzeyi koyu renk ahşap bordürle ikiye ayrılmıştır. Bilgilendirme levhalarında beyaz ya da sarı zemin üzerine siyah kullanılırken uyarı levhalarında yeşil ya da kırmızı zemin üzerine beyaz kullanılmıştır. Bu hastanede çocuk polikliniği bulunmadığından değerlendirme yapılamamıştır.

•3 numaralı hastane incelendiğinde; hastanenin küçük bir giriş holü bulunmaktadır. Yüzeylerde çoğunlukla açık ve nötr renkler kullanılırken yer yer sıcak tonlar da kullanılmıştır. Zeminde görme engelliler için danışma bankoları ve bekleme alanları için yön bulmayı sağlayan kroması yüksek sarı hissedilebilir yüzeyler bulunmaktadır. Bu alanda bulunan oturma donatılarında soğuk ve koyu renkler tercih edilirken, karşılama bankosunda açık renk ahşap ve sıcak renk tercihi söz konusudur. Polikliniklerin duvar yüzeylerinde genellikle açık ve nötr renkler tercih edilirken sıcak renkler de kullanılmıştır. Zeminler açık ve nötr renklerde bırakılmıştır. Polikliniklerin karşılama bankolarında koyu renk ahşap tercih edilirken bekleme donatılarında ise hem sıcak hem de soğuk renklerin kullanımı söz konusudur. Doktor odalarının duvar yüzeylerinde incelenen iki odada beyaz kullanımı görülmüşken bir odada kroması düşük mavi kullanılmıştır. Zemin açık ve nötr renklerde bırakılmıştır. Doktor odalarının bankolarında açık ve koyu renk ahşap kullanımı tercih edilmiştir. Oturma donatıları ise her bir odada farklılık göstermekle birlikte sıcak ve soğuk renklerin bir arada kullanımı söz konusudur. Bilgilendirme levhalarında kroması yüksek bordo zemin üzerine beyaz kullanılırken uyarı levhalarında kroması yüksek yeşil ya da kırmızı zemin üzerine beyaz kullanılmıştır. Bu hastanede çocuk polikliniği bulunmadığından değerlendirme yapılamamıştır.

•4 Numaralı hastane özel hastanedir. Bu hastane incelendiğinde; giriş holünde yüzeylerde genellikle açık ve nötr renkler kullanılmıştır. Zeminde görme engelliler için danışma bankosu ve bilgilendirme levhaları için yön bulmayı sağlayan kroması yüksek sarı hissedilebilir yüzeyler bulunmaktadır. Karşılama bankosunda beyaz hâkimken koyu renk ahşap detaylar kullanılmıştır. Giriş holünde bekleme alanı bulunmadığından başka bir donatı kullanımı söz konusu değildir. Poliklinik yüzeylerinde açık ve nötr renklerin yanında sıcak renk kullanımı görülmektedir. Çocuk polikliniğinin bekleme alanında renkli duvar kâğıtları dikkat çekmektedir. Poliklinik bankolarında açık ve koyu renk ahşap kullanımı bulunmaktadır. Oturma donatılarında renk kullanımının ise polikliniğe göre değiştiği görülmektedir. Çocuk polikliniği ve 2. Poliklinikte bekleme donatılarında soğuk renk kullanılmışken diğer poliklinikte sıcak renk kullanılmıştır. Doktor odalarının zemin ve tavan düzleminde açık ve nötr renkler kullanılmıştır. Çocuk polikliniğinde duvar yüzeyinde ve zemininde soğuk renk olan kroması düşük mavi ve yeşil kullanılırken diğer doktor odalarında sıcak renk kullanımının olması dikkat çekmektedir.

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Doktor odasında bulunan donatılarda ise koyu renk ahşap tonları, siyah ve gri kullanılmıştır. Bilgilendirme levhalarında siyah zemin üzerine beyaz kullanılırken uyarı levhalarında beyaz zemin üzerine kroması yüksek kırmızı kullanılmıştır.

•5 numaralı hastane incelendiğinde; giriş holünde yüzeylerde açık ve nötr renkler hakimdir. Ancak duvar düzleminde koyu renk ahşap panellerin kullanımı söz konusudur. Beyaz bir karşılama bankosu kullanılırken oturma donatılarında soğuk renk kullanılmıştır. Polikliniklerin tavan ve döşeme düzlemlerinde açık ve nötr renkler kullanılmıştır. Çocuk Kardiyolojisi polikliniğinin bekleme alanında duvar yüzeyi ikiye bölünmüş ve bu yüzeylerde kroması düşük yeşil ve mavi kullanılmıştır. Bu polikliniğin bankosunda açık ve nötr renk kullanılırken bekleme alanındaki oturma donatılarında kroması düşük ve yüksek soğuk renkler bir arada kullanılmıştır. Bu poliklinikte diğer hastanelerdeki çocuk polikliniklerinin aksine çocukların sakin kalmasına yardımcı olarak ve ilgisini dağıtacak renkli doğa ya da hayvan figürlü öğelere rastlanmamıştır. Diğer polikliniklerde bankolarda açık ve koyu renk ahşap ya da beyaz kullanımı görülmektedir. Oturma donatılarında ise sıcak ve soğuk renkler bir arada kullanılmıştır. Çocuk polikliniği doktor odasının duvar yüzeyinde kroması düşük sıcak renk kullanılmıştır. Donatı seçimlerinde ise koyu renk ahşap ve nötr renkler kullanılmıştır. Diğer doktor odalarında yüzeylerde ve donatılarda açık, nötr ve soğuk renklerin bir arada kullanıldığı görülmektedir. Hastanede kullanılan bilgilendirme levhalarında kroması yüksek sarı ya da gri zemin üzerine siyah kullanılırken uyarı levhalarında kroması yüksek yeşil zemin üzerine beyaz kullanılmıştır.

•6 numaralı hastane incelendiğinde; giriş holünde tavan ve zeminde açık ve nötr renkler kullanılırken duvar yüzeyinde kroması düşük mavi kullanılmıştır. Ayrıca kolonlarda siyah, galeri yan yüzeylerinde ise koyu renk ahşap kullanılmıştır. Karşılama bankosu koyu renk ahşaptır. Oturma elemanlarında nötr ve sıcak renklerin bir arada kullanıldığı görülmektedir. polikliniklerin yüzeylerinde açık ve nötr renkler kullanılmıştır. Danışma bankoları koyu renk ahşapken bekleme donatıları sıcak renklerden oluşmaktadır. Çocuk polikliniğinde giriş alanından farklı olarak donatılarda koyu renk ahşap ve nötr renkler kullanılmıştır. doktor odalarında da yüzeyler açık ve nötr renklerde bırakılmıştır. Donatılarda sıcak ve açık nötr renkler bir arada kullanılmıştır. Polikliniklerde ve doktor odalarında duvar yüzeyi koyu ve açık renk ahşap bordürlerle ikiye ayrılmıştır. Hastanede bilgilendirme levhalarında gri fon üzerine kroması yüksek turuncu kullanılırken uyarı levhalarında yeşil ve siyah zemin üzerine beyaz kullanılmıştır.

Mekân özelinde değerlendirildiğinde ise;

•Giriş holleri değerlendirildiğinde, devlet hastanelerinin giriş hollerinde özel bir tasarıma rastlanmamaktadır. Bu hastanelerde sıcak ve soğuk renkler rastlantısal olarak bir arada kullanılmıştır. 4 numaralı hastane olan özel hastane giriş alanının dar olması ve sadece tek bir banko bulunması değerlendirme yapmayı mümkün kılmamaktadır. Ayrıca bu hastanede giriş holünde bir bekleme alanı da bulunmamaktadır. 6 numaralı hastanede ise girişin bir tasarım sonucu oluştuğu ve seçilen renklerin de tasarımın bir parçası olduğu söylenebilir. Ancak bu örnekte sıcak renklerin kullanıldığı görülmektedir. Sıcak renkler yoğun kullanıldığında kan akışını hızlandırarak insanlar üzerinde rahatsız edici etkilere neden olduğundan hastane tasarımı için kullanımı uygun değildir.

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

• Poliklinikler ve doktor odaları değerlendirildiğinde, hem devlet hastanelerinde hem de özel hastanelerde tavan, duvar ve döşeme düzlemlerinde ya açık ve nötr renkler ya da kroması düşük soğuk renkler kullanılmıştır. Bu renklerin hem temizlik ve hijyeni çağrıştırması hem de hastaların ferah bir mekâna girmesini sağlayarak nabızı düşük tutmak, heyecan ve panik durumunu önlemek olduğu düşünülmektedir. Çocuk polikliniklerinin yüzeylerinde ufak da olsa renk olarak farklılaşmalar görülmektedir. Renkli duvar kâğıtlarına ve hayvan figürlü çıkartmalara rastlanmaktadır. Ancak bunlar da belli bir düzen içinde tasarım kaygısıyla konumlandırılmamıştır. Çocuk polikliniklerinin renk olarak diğerlerinden ayrılması olumlu bir yaklaşımdır. Ancak bu mekânın çocuklardaki stres ve korku düzeyini en aza indirecek şekilde daha çok renkli oyun alanları, iki ve üç boyutlu renkli yüzeylerle birlikte desteklenmesi gerekmektedir. Bu mekânlarda ki donatılarda devlet hastanelerinde sıcak ve soğuk renkler rastlantısal olarak bir arada kullanılırken özel hastanelerde mekânı tanımlayan renk algısından bahsetmek mümkündür. Ancak 6 numaralı özel hastanede sıcak renklerin kullanımı oldukça yoğundur. Bu nedenle işlevden bağımsız olarak tasarımın ön plana çıkarıldığı söylenebilir.

• Bilgilendirme ve uyarı levhaları değerlendirildiğinde; her bir hastane için farklı renk uygulamalarının olduğu görülmektedir. Genel olarak bir renk hâkimiyetinden bahsetmek mümkün değildir. Kullanılan renklerin dikkat çekici olmasına özen gösterilmiştir. Levhalarda zemin ya da yazı renkleri birbirine zıt ya da zıtta yakın seçilerek yazıların ön plana çıkarılması amaçlanmıştır. Bu sayede hastaların levhaları fark etmesi sağlanmıştır. Ayrıca bu levhalar ile hastanelerin kurumsal logolarında bulunan renklerle ilişkisi bakımından özel hastanelerde bunun kısmen dikkate alındığı, ancak devlet hastanelerinde bunun bir renk tasarımı içinde yer almadığı söylenebilir.

Bütün bu değerlendirmeler göz önüne alındığında sağlık yapılarında renk kullanımının önemine dikkat çekmek amacı ile yapılan bu çalışmada incelenen tüm hastanelerde 6 numaralı örnek dışında tüm örneklerde rengin malzeme rengi ile sınırlı kaldığı, seçilen malzemelerin de tasarım kararlarından bağımsız olarak uygulandığı görülmektedir.

Sonuç olarak ise; literatür taramasına bakıldığında rengin insan hayatında önemli bir yere sahip olduğunu ve psikolojik olarak insanı ciddi oranda etkilediğini göstermektedir. İnsanların sağlık bulmak için gittikleri hastanelerde renk tasarımı sadece estetik olarak değil psikolojik olarak da hastayı ciddi oranda etkiler. Bu nedenle rengin işlevsel, estetik ve psikolojik etkilerine vurgu yapılarak sağlık yapılarında renk kullanımının önemi üzerinde durulmuştur. Rengin kullanımı demek, çoklu renk tasarımı demek değildir.

Bu çalışma özelinde ise, Trabzon'da incelenen örneklerde genel olarak mekânların oldukça nötr renklerle ele alındığı ve renk kullanımının çoğunlukla mobilyalarda tercih edildiği görülmektedir. Ayrıca rengin tasarımla bir bütün olarak düşünülmediği ve rastlantısal olarak seçildiği dikkat çekmiştir. Bu doğrultuda incelenen örnekler özelinde şu sonuçlar söylenebilir;

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

- Özel hastanelerde renk tasarımına daha özenli bir yaklaşım söz konusu iken, devlet hastanelerinde renk malzemenin rengi ile sınırlıdır.
- Çocuk poliklinikleri hastanelerin en renkli bölümünü oluşturmakla birlikte, tasarımın bir parçası olmaktan çok, çıkartmalarla desteklenmiştir.
- Giriş holü ve poliklinik bekleme alanlarının tavan, döşeme ve duvar yüzeylerinde eylem alanlarını tanımlayan ve belli bölgeler oluşturan renk kullanımları görülmemiştir. Bu durum algılamayı güçleştirerek hastaların psikolojik olarak yorulmasına neden olmaktadır.
- Giriş holü ve poliklinik bekleme alanlarının tavan, döşeme ve duvar yüzeylerinde renk kullanımı nötr renklerle sınırlı kalmıştır. Temiz ve ferah mekân algısı yaratmak amacıyla tercih edildiği düşünülen nötr renklerin aynı anda bütün yüzeylerde kullanılıyor olması mekânın ruhunu kaybetmesine ve boşluk hissine sebep olabilir.
- Doktor odalarının duvar yüzeylerinde farklı renklere rastlansa da bu farklılığın estetik ve psikolojik kaygılarla oluşturulmadığı düşünülmektedir.
- Giriş holü, poliklinik bekleme alanları ve doktor odalarında kullanılan donatılarda genellikle sıcak ve soğuk renklerin rastlantısal olarak bir arada kullanıldığı ve tasarımın bir parçası olarak düşünülmediği görülmektedir.
- Tabelalarda da özel hastanelerde kısmi de olsa kurumsal bir tasarım görülmektedir. Devlet hastanelerinde ise böyle bir yaklaşıma rastlanmamış, standart uyarı levhaları kullanımı söz konusudur.

Sağlık yapılarında renk kullanımı açısından ise şunlar söylenebilir;

- Hastanelerde renk tasarımı, işlevsel olmasının yanında estetik açıdan gereklidir.
- Rengin psikolojik olarak iyi olmaya katkı sağladığı bilimsel çalışmalarla desteklendiğinden kullanıcı profiline göre (çocuk, yetişkin, yaşlı, onkoloji hastası, vb.) polikliniklerde değişkenlik göstermelidir.
- Renk tasarımın bir parçası olarak düşünülmesi, tüm yönleri ile tasarıma dâhil edilmelidir.

Öneri olarak ise; bu çalışma bir adım daha öteye taşınarak hastane çalışanları ve ziyaretçilerle yapılan anketlerle konunun önemi ortaya konabilir ve renk kullanımı daha çok örnek üzerinden irdelenebilir. Renk konusunda bir kullanım reçetesi sunmak mümkün değildir. Ancak mimari tasarımların iç mekân ile bütün düşünülmesi, konsept ile uyumlu renklerin seçilmesi gerekmektedir. Ayrıca temiz ve ferah mekân algısı yaratma kaygısıyla tüm yüzeylerde kullanılan nötr renklerin yerini özellikle giriş, bekleme ve poliklinik alanlarında farklı renk alternatiflerine bırakmalıdır. Özellikle ülkemizde sağlık hizmetlerinde özel ve kamu ayırmaksızın, hastane iç mekânlarında renk tasarımı devlet tarafından da teşvik edilmeli hatta öncü olunmalıdır.

Kaynakça

- Agafonoff, N. (2006). Adapting ethnographic research methods to ad hoc commercial market research, *Qualitative Market Research: An International Journal*, 9(2), 115- 125.
- Aksoy, Y. ve Kılıç, E. (2004). Renkle gelen sağlık. *Maison Française Colorium*.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Al-Sharaa, A., Adam, M., Amer Nordin, A. S., Alhasan, A. and Mundher, R. (2022). A user-centered evaluation of wayfinding in outpatient units of public hospitals in malaysia: ummc as a case study. *Buildings*, 12(3), 364.
- Chen, L. (2013). Color application in hospital landscape design, *Journal of Landscape Research*; Cranston 5(3), 43-44.
- Civcir, E. (2015). *Temel Tasarım ve Tasarım İlkeleri*. İstanbul: Akademisyen Kitapevi.
- Çelek, T. ve Sağocak, M. (2014). *Temel Tasarım Öğeleri*. İstanbul: Grafik Tasarım Yayıncılık.
- Ćurčić, A., Kekovic, A., Randelović, D. and Momcilovic-Petronijevic, A. (2019). Effects of color in interior design. Contemporary achievements in civil engineering 7th International Conference. Subotica, SERBIA, 35, 867-877.
- EshaG ve BSabadi, A., Koulivand, P. ve Kazemi, H. (2017). Color psychology and its effect on hospital design and patient treatment. *The Neuroscience Journal of Shefaye Khatam*, 5, 130-142.
- Göler, S. (2009). *Biçim, renk, malzeme, doku ve ışığın mekân algısına etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Güller, E. (2007). *Sağlık yapılarında renk olgusunun özel dal hastaneleri hasta yatak odası örneklerinde araştırılması*. (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Güneş, E. ve Olguntürk, N. (2020). Color-emotion associations in interiors. *Color Research and Application*, 45, 129– 141.
- Kalantari, S., Tripathi, V., Kan, J., Rounds, J., Mostafavi, A., Snell, R. and Cruz-Garza, J. (2021). Evaluating the impacts of color, graphics, and architectural features on wayfinding in healthcare settings using EEG data and virtual response testing. *Journal of Environmental Psychology*. 79. 101744.
- Kocaoğlu Aslanoğlu, R., Ulusoy, B. and Olguntürk, N. (2020). *Color in Hospitals*. Encyclopedia of Color Science and Technology Publisher: Springer.
- Köseoğlu, E. ve Çelikkayalar, E. (2016). Yapılı Çevrede Renk Tercihleri, *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi (MBUD)*, 1, 57-65.
- Liu, W., Ji, J., Chen, H., and Ye, C. (2014). Optimal color design of psychological counseling room by design of experiments and response surface methodology. *PloS one*, 9 (3), e90646.
- Long, R., Shang, X., Cao, H. and Li, J. (2021). Emotional Experience Design of Medical Working Space Based on Color Semantics. In: Shin, C.S., Di Bucchianico, G., Fukuda, S., G ve BSim , YG., Montagna, G., Carvalho, C. (eds) *Advances in Industrial Design, AHFE 2021, Lecture Notes in Networks and Systems*, vol 260.

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

- López-Tarruella, J., Llinares Millán, C., Serra Lluch, J., Iñarra Abad, S., & Wijk, H. (2019). Influence of color in a lactation room on users' affective impressions and preferences. *HERD*, 12(2), 55–70.
- Mahnke, F. H. (1996). *Color, Environment, and Human Response: An Interdisciplinary Understanding of Color and Its Use as a Beneficial Element in the Design of the Architectural Environment*. New York: Wiley.
- Smith, D. (2008), Color-person-environment relationships. *Color Research and Application*, 33, 312-319.
- Öztuna, H. Y. (2007). *Görsel İletişimde Temel Tasarım*. İstanbul: Yorum Sanat Yayıncılık.
- Pile, J. (1997). *Color in Interior Design*. McGraw-Hill Education.
- Poore, J. (1994). *Interior Color by Design*. USA: Rockport Publishers.
- Rasmussen, S. E. (1994). *Yaşanan Mimari*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Tuncay, S. (2006). *Mimarlık ve renk kavramı*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Ulaş, B.G. (1992). *İç mekân renk düzenlemeleri*. (Yüksek lisans tezi). Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Zraati, P. (2013). Color consideration for waiting areas in hospitals. In: Chakrabarti, A., Prakash, R. (eds) *ICoRD'13. Lecture Notes in Mechanical Engineering*. Springer, India.

URL Kaynakları

- URL-1: <https://tr.pinterest.com/pin/296745062933312864/>. (03.04.2022).
- URL-2: <http://www.nbbj.com/work/massachusetts-general-hospital-lunder-building/>. (10.04.2022).
- URL-3: <https://wikoffdesignstudio.com/akron-childrens-hospitals-kay-jewelers-pavilion/>. (12.04.2022).
- URL-4: <https://archello.com/project/sick-kids-children-hospital-boomerang-health-centre>. (18.04.2022).
- URL-5: <https://www.ibG ve BSy.com/shriners-hospital-for-children-hpital-shriners-pour-enfants>. (18.04.2022).
- URL-6: <https://www.designrulz.com/architecture/2012/08/arizonas-phoenix-childrens-hospital-by-hks-architects/>. (22.04.2022).
- URL-7: <https://www.behance.net/gallery/22314657/USINA-DEL-ARTE-IMAGEN-INSTITUCIONAL>. (27.04.2022).
- URL-8: <https://www.icmimarlikdergisi.com/2018/09/14/zoom-tpu-tasarimlarimizda-her-seferinde-citayi-bir-ust-noktaya-koymaya-calisiyoruz/>. (13.08.2022).